

Piotr Hyacinth Pruszcz

Forteca Duchowna Królestwa Polskiego

Armoryka

Piotr Hyacinth Pruszc

Forteca Duchowna Królestwa Polskiego

Armoryka
Sandomierz 2015

Seria: BIBLIOTEKA TRADYCJI EUROPEJSKIEJ Nr 74

Redaktor serii: Andrzej Sarwa

Projekt okładki: Juliusz Susak

Copyright © 2015 by Wydawnictwo „Armoryka”

Wydawnictwo ARMORYKA

ul. Krucza 16

27-600 Sandomierz

tel 15 833 21 41

e-mail: wydawnictwo.armoryka@interia.pl

<http://www.armoryka.pl/>

ISBN 978-83-8064-117-4

F O R T E C A

Duchowna

K R O L E S T W A P O L S K I E G O,

Z Zywołow świętych, ták iuż Kánonizowánych y Beátyfikowánych, iáko teź
świętobliwie żyjących Pátronow Polskich;

TAKZE

Z Obrázow Chrystufá Páná, y
Matki iego Przenaświétszey, w Oyczyźnie
náłzey cudámi wielkiemi slynących.

PRZEZ

PICTRA HYACINTHA PRVSZCZA, *Krotka, prosta, lecz prawdziwa
życia ich Historya z różnych Authorow zebrałszy, wier-
nym Kátholikom do náśládowania, utrapioney Oyczyźnie
ná obrone*

W Y S T A W I O N A,

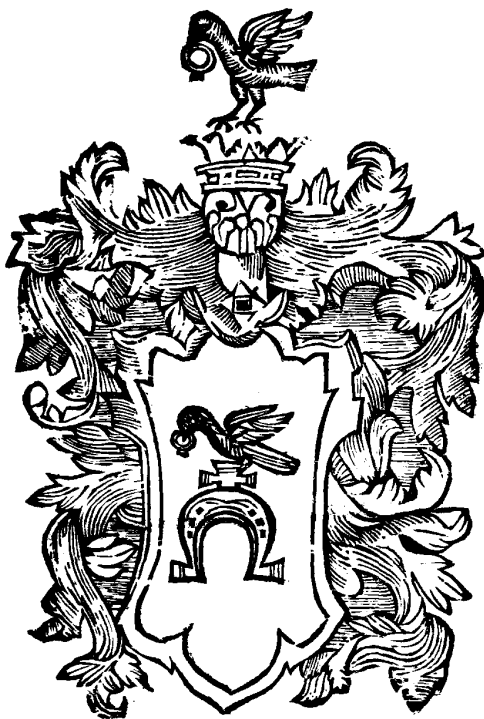
Do Druku

Zá pozwoleniem Znierzchności Duchowney,

P O D A N A.

W KRAKOWIE, W DRUK: DZIEDZICOW STANISLAWA LEN-
CZEWSKIEGO BERTVT: ROKV 1662.

IN STEMMA PROSAPIÆ KRASINSKIANÆ.

*Effigiem spectat quisquis splendoris Aviti,
KRASINSKICH puro hec pectore verba sonet.
Fulgeat aeterno Domus hac Illustrior auro,
Quae læta afflictæ pignora dat Patria.
Hac sacce. Antistes, pugnans hæc exit Achilles,
Iste quidem SOLEA, cernitur ille CRUCE.
ANNULUS ob meritum defertur ab Alite Coruo,
Hic latet aeterna Symbolon ergo Domus.*

Iásnie Wielmożne^o, á nam wielce
Miłościwemu Pánu, I.M.P.

I A N O W I K A Z I M I E -
R Z O W I , N A K R A S N Y M ,

K R A S I N S K I E M V ,

Podskárbiemu Wielkiemu
Koronnemu,

Łomżyńskiemu, Prásznyskiemu; Łuczynskie-
mu, &c. &c.

S T A R O S C I E .

*Nászemu Miłościwemu pánu y pátronowi, przy dobrym zdro-
wiu wszelakiey od pana Boga szczęśliwości, życziwi,
umiżeni, niżej specyfikowani studzy.*

le dziw, że człowiek nie státkuie,
gdyż ze dwu rzeczy sobie przeci-
wnych, z grubey y ciężkiey zię-
mie: z subtelnego, lekkiego, y pre-
tkiego ducha, ieśt złożony, co obo-
ie Chrystus Pan w Ogroycu do
vczniow swoich spiacych wyráził;
*Spiritus quidem promptus est, caro au-
tem infirma,* Iásnie Wielmożny, á náš wielce Miłościwy

Pánie! Ciało bowiem do swey Mátki, to jest, zięmie ciągnac, 'zá godnościámi y roskoszámi zięmskiemi doczesnemi vdáie się, dla tegož tákíey dyspozycyey człowiek *despicit caelestia, & amat terrena*, v ktorego duszá, lubo iego *regit artus*, v iego iednák woli, iákakolwiek jest, zostaie niewolnikiem. Wybijał się Páweł święty v ciáta swego, vczac go státkowác, z niewoli; *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo*. Tákte y Plálmista tych, którzy się zá cielesnemi žádzámi vdáia, w tę Książkę nie kazał wpisowác; *Deleantur de libro uiuentium, & cum iustis non scribantur*; poniewáž vczynki ich iáko dym niszczea, y iáko wošk, rospływáia się, ták tež niech odpádna Bože od oblicza twego; *Sicut deficit fumus, deficient, sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei*. Spráwiedliwych záś każe wieczney chwały przysmákámi czestowác; *& iusti epulentur*. Iákze to prawdá, iż człowiek nie pomniác, že się ná wšzytkę nędzę y vtrápienia ná swiát rodzi, nieszczęścia y dolegliwósci, ktore Pan Bog zá grzechy ná niego przepuszcza, nie cierpliwie znoši; w czym nas Cicero vpomína; *Meminerimus nos esse homines ea legematos, ut omnibus telis fortuna subiecta sit uita nostra*. A święty Bernat pišzac ná lobá Rozdžiał 14. ták iego slowá vwaža; *Homo natus de muliere, & ob hoc cum reatu*, že się człowiek rodzi z niewiásty, dla tegož nie bez grzechu, *brevi uiuens tempore, ideoq, cum metu*, že krotki y niepewny ma kres żywota swego, dla tego się rodzi z boiáźnia, *repletus multis miserijs, & propterea cum fletu*, že jest podległy wšzytkiemu vtrápieniu, dla tegož z płáčzem; Te trzy rzeczy (á náwet y sámego mieysca podłósc w

żywo-

żywoćie Macierzyńskim; *inter stercus & Urinam* pomieniony święty niechciał zataić) ludzie święci, wważając, światem, y jego doczesnemi appearanceyami gardząc, według nauki Páwła świętego; *qua sursum sunt sapiebant, & querebant, non qua super terram*, a nádto poniżając się, lubo byli z dárú Duchá świętego głęboka nauka nápełnieni, próżney chwały ludzkiej nie prágnać; *non plus sapiebant, quam oportebat sapere*, duże nie tylko swoje, ale y ludzi grzesznych Bogu zbáwienná nauka, przykładami, y czynkami światobliwymi, pozyskowáli: záprawdę to do dostąpienia łáski Bożey, lubo przykra, ale prosta y łacna droga; trudniejszy rzecz bowiem człowiekowi dla włomności ná świecie dobrze żyć, aniżeli vmrzeć; *vita enim innocens mortem reddit securam*. Czásu iednego stáry Plato był od Sokráteśa pytány. ktoraby jego przez wšzytek żywot była naywiększa zabáwá, y co też przy śmierci czynić zámyśla? Odpowiedział: w młodości myśliłem abym dobrze żył, w stárości abym dobrze vmártł; przeto *nec mihi vita dolori est, nec mors timori*; a święty Ambroży mowi, iż dla tego człowiekowi śmierć strážna, iż swoim czynkom, iákiekolwiek są, nie vsá; *Non enim sunt condigne passionis huius mundi ad futuram gloriam consequendam*; przeto rzeczby to dobra była, *tunc emigrandum ex vita, quando virtutes vigent*; do ktorych cnot ták w ziemskich iáko y zbáwiennych spráwách sámá zapłátá człowieká do siebie ciągnie, bo iáko Iuuenal: *Quis enim virtutem amplectitur ipsam, premia si tollas*. O tey zapłacie obiecány Kościół pięknie spiewa; *Sancti per fidem vicerunt Regna, operati sunt iustitiam, ade-*

*am, adepti sunt repromissiones, iż wwierzywszy w Chrystusa, pracowali, y nagrodę otrzymali. Lubo y naszą Polską nie rychło do vznania prawdziwey Kátholickiey Wiáry przyszła, nie vmnieyszył iednak Bog ná ostatku do Winnice Páńskiey przychodzacy m świętym Pátronom naszym zapłaty, ále iáko in primitiua Ecclesia miał swiát od Chrystusa Pána obránych ná opowiadanie Ewángeliey Apostołów, Męczennikow, Wyznawcow, &c. ktorzy nie tylko byli *pro nomine IESU contumeliam pati* gotowymi, ále też iáko Páweł święty *Hebr. 11. swiádczy; ludibria, verbera, vincula experti, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt.* Miał także y nasz *Orbis polonus*, okrom świętego Iędrzeiá Apostoła, (ktorzy prętko po Wniebowstąpieniu Chrystusa Pána, w naszych, ieszcze dla wielkich pustyń nie ludnych, Sármańckich Kráiách, Chrystusa zá násze grzechy vkrzyżowanego, opowiadał,) swoich Synow Koronnych, Woyciechow, Bogumiłow, Arcybiskupow Gnieźnieńskich, Romuáldow, Bonifácych, à *Sede Apostolica* ná opowiadanie Ewángeliey Apostołów podánych, á potym dla Wiáry świętey Męczennikow Bogu vpodobánych. Tákiey krwáwey niebieskiey wilgotności násienie Słowa Bożego, áby się krzewiło, potrzebuie; ta rosa łáski Bożey Páweł święty nieużyta Zydowska y Pogáńska rola skrapiáiac, obfity póżytek z pozyskania roźnych Narodow Bogu (dla czego się też *Doctor gentium* zowie) w Kościele Chrystusowym, uczynił; co nie sobie, ále wszystko Bogu przypisował; *ego plantavi, Apollo rigavit, Dominus autem incrementum fecit.**

Czyli

Czyli y Pátronowie Polscy inszego do pozyfkánia
dufz ludzkich fpofohu zázywáli? bynamnicy; iedni bo-
wiem chcąc Wiárę świętą Kátholická w Oyczyźnie roz-
krzewić, vſchle y zákámiáte fercá tyranow krwiá ſwoiá,
iáki był święty Stániffaw, y inſi, zmiękczáli, drudzy zá
grzechy ludzkie ſtrumieniámi łzy wylewáiac, Boſki
Maieſtat błágáli; niektorzy w Kłaſztorách Zakonnicy,
Pánienki, y Wdowy, w oſobnoſci Pánu Bogu ſłużyli, &c.
ktorzy wſzyfcy zá ſwoie odwagi, deſpekty, cierpliwoſć,
okrutná ſmierć podeymowáli, y zá to ſá w niebie *in librum
vita* wpiſáni. Ták tedy áby ſię náſzá Oyczyzná z ſwo-
ich Pátronow (ktorých iuż było ſwiatobliwe życie ná
ſwiećie, dla dawnoſci czáſu, w zápomnienie poſzło)
ćieſzyłá, zá ſtáraniem niektorých bogoboyných ludží,
przez tę Kſiázkę czyniac ich iákoby *rediujuos*, ich zaſlu-
gi do wiadomoſci ludzkiej dla náſládowánia, ſá podáne.
Ci to ſá w tę Kſiázkę wpiſáni, ktorzy do niebá *ex magna
tribulatione* weſzli, *& lauerunt ſtolas ſuas in Sanguine igni*.
Ci to ſá, ktorýchelmy iáko błaznow pálcem vkázwáli,
*quos habuimus in deriſum, ecce quomodo computati ſunt inter fi-
lios Dei, & inter Sanctos ſors illorum eſt*. Ci to ſá, ktorzy ſię
chroniac konwerſácyey ludzkiej, záchowuiac czyſtoſć,
cum mulieribus non ſunt coinquinati. Ci to ſá mężni żołnie-
rze, ktorzy *fortes facti ſunt in bello, caſtra verterunt extero-
rum*. Ci wſzyfcy Koronni niegdy Synowie, y Corki, z
zaſługami ſwemi z gorných niebieſkich wyſokoſci,
przez oddanie tey Kſiázki, żywoty ich w ſobie zámyká-
iacey; Wielmożnoſci Wálzey decykowáney, w prze-
ſławny Dom Wm náſzego Miłóſciwego Pána y Prote-
ktorá

ktorá spuszczáia się, w Dom zdawná slawa, náuka, cnotami, á náde wšytko boiáznia Bożą ozdobiony, z ktorego *in Deum feruens amor & pietas, in proximum debita humanitas, in Rempublicam insignia merita, in pauperes munificentia larga,* pochodza, zá ktore, y nád te wiéksze cnoty, Senatorškimi w Oyczyźnie Stoškámi y Infuškámi od Rzeczypospolitey záwšze PRZODKOWIE Wm nášzego Mišóšciwego Pána bywáli, sa, y będą vczczeni. Nic nie watpiác, iż ich te wyšokie cnoty, do gornego Krolestwá, ktoremí tu ná zięmi kwitneli, wprowadziły. A poniewaž W.M.Pan *Maiorum suorum innata quadam virtute,* temiž cnotami *in Regno* od młodošci šwiecišz, á náde wšytko chwały Božey iešteš szczegulnym Promotorem, w Rzeczypospolitey Koronnych y trudnych ciężarách podeymowánium wielkim mišóšnikiem y Senatorem, zá ktorego prace, y pobožne vczynki, gdyž zięmka nie zrowna nagrodá, przyczyná tych Šwiętych, y po częšci pokrewnych y Herbowych, (czego się Wm Mišóšciwy Pan w ich żywotách doczyta) v Bogá Wšzechmocnego spráwi to, ábyš Wm Mišóšciwy Pan zámierzonego od Bogá żywotá biegu szczęšliwie dokonczywšzy, po zięmškich pracách, y kłopotách, niebieska otrzymał nieškończoną chwałę, czego my iednoštáynie zyczimy.

Wm nášzego Iášnie Wielmožnego
y Mišóšciwego Pána

vniženi šlužebnicy,

IAN KV BINSKI, pozostátych Džiedzicom pomienionej Druk:
WOYĆIECHA, IOZEFA, STANISŁAWA, *Stnd. Akád. Kř.*
dožywnotni Opiekun.

Do pobożnego Czytelniká.

Est to pospolita człowiekowi wpaść y powstać/ w szczęściu obfitować/ y nic nie mieć/ weselić się/ y płakać. To iednak wszystko po długim czasie mila rzecz człowiekowi/ gdyż zawsze *dulcis est recordatio praeiteritorum* przypominąć/ aby oraz niestateczność światowa/ y dziwna nad człowiekiem opatrność Boga/ ktory raz człowieka tu gorze wyniesie/ drugi raz nad spodziewanie z ziemia zrownywa/ uważał. Tego oboygá Dawid doznawszy/ do Boga mowi: *eleuans, allisti me*; wywyższywszy/ wderzełeś mnie o ziemię.

Te niestateczność/ lubo wszyscy świeci/ iednak y nási Polscy Pátronowie/ ná ziemi uważaiac/ ziemskimi omylnemi godnościami y dostátkami gárdzac/ ná niebo zárobivszy/ smiertelności ciała ziemi zostáwivszy/ chwały wiekústej zázywaiac/ z ktorych/ iz nie wszyscy/ (okrom kilku swietych Kánonizowanych y Beátyfikowanych) poniewaz po roznych y dálekich miejscách w Królestwie Polskim ciała ich odpoczywaiac/ y teź dla dawności czasu zániedbani sa/ dla tegoż/ ilem sie mogli z pilnością przez dlugi czas dowiedzieć/ imioná/ przezwistá/ ktorego Roku/ miejsca wrodzenia/ cudá/ ktore zá żywotá y po smierci czynili/ czyli *in Regno*, czyli *extra*, żywotá/ y iákim sposobem/ pozbyli/ y kiedy pochowani/ do pewney wiadomości przez te Książke podacie; aby y oni nas tákże/ gdy ich żywot pobożny przed oczymá máiac rozpámietywać bedziemy/ przyczyna swoiá (pomniac/ iz kiedykolwiek z námi ná tym niskim y niebespie-

Do pobożnego Czytelniká.

cznym pádole mieřkáli) w Księgi żywotá wiecznego
wpisáli. Niejeliby się czego (co niepodobna) w tym
pierwszym tej Książki wydaniu/ w dostátecznym opi-
saniu którego świętego y cudow iego nie dosyć ssta-
ło/ do drugiey to Łdyczey/ poprawey/ odmienienia/
przyżynienia/ *posteritati zachowuie/ y oddáie.*

R E G E S T R A V T H O R O W .

A Bráhám Bzowski,	Marćin Kromer,
Adam Opatouius S.T.D.	Mikołay Rádziwił,
Alexánder Gwágnin,	Piotr Dámian,
Fábian Birkowski,	Piotr Rudolphi,
Fránciszek Zuchinus,	Piotr Skárgá,
Fránciszek Kámomillá,	Rufinus Fránciszkan,
Hieronimus Lipczynski,	Stánisław Łubinski, B.P.
Hieronim Powodowski,	Szymon Stárowolski C.C.
Hieronimus Buchinus,	Szymon Okolski,
Ian Długosz,	M.Sebástyan Miczynski,
Ioáchim Bielski,	Stánisław Sokołowski,
Iustyn Miechowitá,	Stánisław Hercius M.D.
Ian Herbut,	Thomas Treter, C V.
Kroniki Zakonow,	Vincentius Beluacensis,
Leánder,	Wincenty Kádłubek,
Máćiey Miechowitá,	X. Moiecki.
M.Marćin Rádzyminski,	

REGISTR ZYWOTOW TYCH SWIE-
tych Polakow, ktorzy w tę Księgę
są wpisani.

A.			
A ron Opát Tyniecki/	41.	Benedykta Kanoniká Brát:	51.
Abraham Bzouius Domin:	231.	Benedykty Zakonnice Premonst:	115.
Adam Polak/	79.	Benedykt Herbest.	173.
Adam Szybowiuf/	196.	Bernárd Dominikan/	145.
Adleida Domicilla Kázimierzá		Bernárd y Pánkrácy/	137.
Wtorego Corká/	66.	Bernárd Benedyktyń/	195.
Adleida światobliwa/	25.	Bernárd Dominikan Negen.	105.
Adryaná z Towáryżámi/	84.	Berengáryuf Domin. Nég.	128.
Agnieska Pánna Jak. s. Klary/	85.	Bertholdus Opát Cysterfow/	63.
Agnieska Negen: z Towáryżk.	106.	Blázejá Negenniká/	117.
Alexánder Krol Polski/	103.	Bogumil Arcybiskup Sntezn.	102.
Albrycht syn Kázimierzow/	159.	Boleslaw Chrobry Krol Polski/	27.
Alexy Fráncískan/	167.	Boleslawin Krolewicz Polski/	40.
Alexy Kármelitá/	197.	Boleslaw Smiáty/	42.
Alexy Konwers Dominikáński/	214.	Boleslaw Krzywousty/	53.
Alid Wránhel/ Kieni Kyska/	185.	Boleslaw Czwarty Crispus/	57.
Anná Wdowá/	169.	Boleslaw Fráncískan/	111.
Anná Nektýwá/ Kieni Kyska/	186.	Borys y Chleb/ Kizetá Ruskie/	18.
Anná Wierzbowika/	198.	Bonifácy wgen s. Romualdá Nie.	22.
Andrzej Sorawek/	20.	Bromyslawey Premonst. Zakon.	86.
Andrzej Kei/	171.	Bruno z Towáryżámi Apostolo-	
Anyol z Towáryżámi fr. M.	132.	wie Pruscy/	37.
Anyol de Ostrow/	147.	C.	
Anzelmá z Towáryżámi/	77.	Czław Dominikan/	74.
B.		Crácus ábo Krol/	3.
B árbara Krolowa Polska/	166.	Cyrylla y Methodyufá/	17.
Bárbara Langowná/	210.	Cyrylla Negenniká Kárdynalá/	25.
Bárthlomiej Beskourus/	243.	Cypryan Don. inikan/	190.
Beata Konstáncya Kármelitá/	220.	Cypryan Koffycensis/	247.
Beatá/ Zakonu s. Dominiká/	164.	Cysterfowite Negen. w Oliwie/	69.
Benedykta Negenniká Polaká/	20.	Cysterfowie Nég. w Su'eicow.	248.
		Cz. stochoz sey Nieg. od Husyt.	135.

R E G E S T R.

D.		Jadwigá Krolowa Polska/ 76. 131.
D ysławá/Stoślawá Krzyżakow		Jan Zamoycki Kancelarz/ 181.
Megennnikow/ 100.		Jan Láterná/
Dominiká z Seceminá/ y Ludol-		Jan Dámascen Dominikan/ 235.
fá/ Dominikanow/ 166.		Jan Lascki/ Arcybisk. Gniezn. 167.
Dorothy Pruski/ 129.		Jan Slugoski/ ibidem.
E.		Jan Łáiget s. Dominiká/ 165.
E leke Bernárdyn/ 155.		Jan Bápetyśta Kuroson/ y drugi
Łrektus Bernárdyn z Warki/ 150.		z Woynięgi/ 161.
Euphemia y Domicillá s. Domi-		Jan z Dukle Fránciszkan/ 149.
niká Żakonnice/ 123.		Jan Kánty Akadémik Krák. 145.
F.		Jan Łobedaw Pruski/ 142.
F elix Dominikan/ 194.		Jan Olgoth Akadémik Krák. 137.
Filip Bernárdyn/ 142.		Jan z Kyezywólá Presbiter/ 132.
Floryan Pátron Polski/ 61.		Jan Dominikan/ 126.
Floryan/ Benedykt/ Godym/ Do-		Jan Groch/ Biskup Krák. 121.
minikani/ 83.		Jan Polak Domin. Arcybisk. 112.
G.		Jan Czaplá/ Scholastyk Plocki/ 72.
G abryel Bernárdyn/ 159.		Jan Iwanowiusz Dominikan/ 73.
Gaudencyus Arcybisk. Gn. 30.		Jan Prándorá/ Biskup Krák. 95.
Gerrhárd y Mąrgwid Fránciszki. 73.		Jan Lubrániski/ Biskup Pozn. 174.
Gertrudá Xienci Trzebnicka/ 90.		Jan Sabáliusz Káplan/ 176.
Gostáldus/ Stanisław y Żbigniew		Jan Leopólita/ 179.
Akadémicy Krák. 17.		Jedrzy y Mysłaus Benedykt. 246.
Grzegorz z Sámborá Akadémik/ 177.		Jedrzy Bernárdyn z Szagá/ 157.
Grzymysławá pobożna/ Kieźcziá Já-		Interregnum pierwosze/ 3.
rosławskiego Corká/ 79.		Wtore/ 39. Trzećcie/ 107.
H.		Jozáphat Kungewig/ 217.
H elená ábo Olhá/ 19.		Justá Żakonu Kamádulow/ 31.
Henryk Fránciszkan/ 79.		Judythy Krolowy Polskiey/ 36.
Henryk Krol Polski/ 180.		Judythy Żony Hermaná Krolá/ 30.
Herman Towárzyś s. Jácká/ 79.		Judythy Premonstrátensov/ 80.
Hypolit Augustynian/ 187.		Justyna Kápláná w Kobelinie
I.		Bernárdyná/ 147.
I acek Pátron Polski/ Domin. 80.		Jukulenthe ábo Heleny/ 68.
Jákub Gorzki/ 181.		Jurthy Pruski/ 91.
Jákub z Przyrowá/ 240.		Jwo Biskup Krákowski/ 71.
Jákub Bernárdyn/ 134.		Jzaráśá s. Augustyna Ęrem. 144.

R E G E S T R.

K.			
K rol Dominikan/	211.	Nelchiorz Warki Dominikan/	193.
Każimierz Krol Polski/	148.	Negennicy w Pokrzywnicy/	63.
Każimierz Pierwszy syn Mieczy/	20.	Neinard Kaplan/	36.
Każimierz Wtóry sprawiedliwy/	60.	Neibodusz y Cyryl/	17.
Każimierz wojna sławny/	62.	Niegysslaw Pierwszy/	14.
Każimierz Wtóry Wielki/	116.	Niegysslaw Wtóry/	38.
Każimierz Czwartry Brat Wl.	158.	Niegysslaw Brat Bolesł. Kryspá/	59.
Katharyná Bialuszyna/	133.	Nerkuryusz żołnierz y Negennik/	75.
Klemens y Kościškawa Mały/	97.	Nichal Sedroć/	151.
Klimak Bernárdyn/	134.	Nikolay z Kádomská/	228.
Konstancya pobożna/	99.	Nikolay Báznozdzieta Gniezn.	106.
Konstancya Kármelitanká/	221.	Nikolay Biskup Chelminski/	115.
Konrad de Grosis Dominikan/	134.	Nikolay Prusák/	141.
Konrad Bernárdyn Negen.	135.	Nikolay z Poznania/	147.
Krzyżkryná Kármelitanká/	221.	Nikolay Dominikan/	224. 238.
Kristinus Woiew. Mazowiecki/	73.	N.	
Kunegundy Krolowy Polskiej/	109.	N ankier Biskup Krákowski/	119.
L.		Niewinne dziatki od Żydow na rożnych miejscách mordowane/	182.
L ambertá Biskupá Kráť.	52.	Nikodem Dominikan/	237.
Laurentius Goslicius/	189.	O.	
Lenart Bernárdyn/	155.	Olchá abo Selená/	19.
Lech Wtóry Książe/	4.	P.	
Lešek Wtóry Książe/	7.	P ankrácego/ Piotrá/ Páwla/	
Lešek Trzeci Książe/	8.	Fráncískanow/	119.
Lešek Czwartry Książe/	13.	Páwel Symplicyan/	245.
Lešek biały syn Kążimierzá/	64.	Páwel Kusel Dominikan/	242.
Lešek Czarny/	100.	Páwel Swárdyan Polocki/	177.
Ludwik Krol Polski/	125.	Piasť Pierwsz Książe/	11.
Ludwik Bernárdyn/	150.	Przemyslaw abo Lešek Pierw.	6.
Lugierdá Kiežná/	106.	Przemyslaw Książe Mazowieckie/	96.
Lukasá y Walentego Fráncísko/	115.	Przemyslaw Wtóry/	107.
Lukasá Dominikaná/	216.	Piotr Skárg./	201.
Ludwina Panná/	ibid.	Piotr Piotrowi./	45.
M.		Piotr Sunin/	57.
M akaryusz Kármelitá bossy/	216.	Piotr Kremá z wielo iných me.	89.
Máryan Bernárdyn/	158.	Popiel Pierwsz Książe/	9.
Marcin Baryská/	122.	Popiel Wtóry Książe/	10.
Marcin Dáždowina/	174.	R.	

R E G E S T R.

R zymund Frąnciſkan/	98.	Suleiowſcy 7. Bráci Mezen.	248.
Ráphat Bernardyn/	170.	Szymón z Lipnice Bernardyn/	147.
S.		Szymon Frąnciſkan/	141.
S Adoſz 49. Bráci Dominika-		Szymon Biſkup Plocki/	54.
n y w Mezenikow/	88	Szymon Kaplan/	205.
Sandywogiuſz Piſma ś. Dokt.	117	Szymon Haliciuſ/	212.
Salomea Krolowa Polſka/	94.	Szymon Węſocki/	231.
Sebaſtjan Kuceryn/	229	Szymon Okoſki/	247.
Sántes y Szymon/	111	Szymon Starowolſciuſ/	248.
Scyſlaw/ Wiſlaw/ Błaſey/ Fr.	124.	T.	
Seweryn Dominikan/	199.	Thomás de Groſis/	135.
Semowit Kieſe/	12.	Thomás Dreſneruſ/	173.
Semom; ál Kieſe/	13.	Thomás Zielinſki/ Szlachéic Wiel-	
Szegſny Kaplan/	230.	kopolſki/	206.
Siedm Bráci Polakow/	33.	Thomás Oborſki/ Suffragan Brás-	
Stániſław Biſkup Brák. Mez.	46.	kowſki/	232.
Stániſław z Tow. Mezenicy/	106	Thomás Sirzebinſki/	244.
Stániſław Czerniec/	116.	Thymotheuſ y Alexy/ Domin.	228.
Stániſław Frąnciſkan/	119.	V. W.	
Stániſław Karmeliá z Pozná.	133.	V Kban Láiget/ Bernardyn/	161.
Stániſław de Hoſtis Bernard.	147.	Wáclaw Krol Polſki/	108.
Stániſław Wárſáwiecki/ rz.	188.	Wáleny Kuchorſki/	217. 174.
Stániſław Karnkowiſki Arcyb.	ibid.	Wánda Kieſná Polſka/	5.
Stániſław Hoſiuſ Kárdynał/	191.	Wáwrzyniec Zakonu Kámábul.	163.
Stániſław Keſciuſ/	192	Werner Biſkup Plocki/	58.
Stániſław Domaſki/	196	Weronika Zakonu Premonſtr.	143.
Stániſław z Káſimierzá/	155.	Vincentego Kádlubká/ Zakonu	
Stániſław de Stapis Bern.	163	Cyſterſow/	66.
Stániſław Kárcuſzyan/	165.	Witowſkich Pánien Zak. Mez.	86.
Stániſław Kokoſká Domini-	168	Wicława/ Wiſława y Władyſława/	
Stániſław Zakonu ś. Páw. Pu.	172.	Sominikano w/	90.
Stániſław Koſtká/	175.	Witá Dominikána Mezeniká/	96.
Stániſław Orehouiuſ/	201.	Wiſława Frąnciſk. y inſych/ -	120.
Stefan Bathory/	180	Władyſław Krol Polſki/	127.
Swetofława/	153.	Władyſław Jági. lowig/	135.
Suliſława y Bogney/ Kódzicow		Władyſław Pierwſzy Biat Bołe-	
śwurego Stániſława/	39.	ſławow/	40.
Swentofławy Miſieſki Káſimierz-		Władyſław Wtóry ſyn Bołeſława	
ſkiey przy Krafowie/	50.	Brzywouſtego/	55.

R E G E S T R.

Władysław Lokietek/	113.	Wojciech Miazynski/	236.
Władysław Bernárdyn/	161.	Wojciech Goszynius/	244.
Władysław Konwers Cysters/	214.	X. Y. Z.	
Władysław Czwarty Krol Pol.	226.	X Joz. Pierwse w Polsce/	1.
Wojciech Arcybiskup Gnieźniński- ski Mezennik/	29.	Zbigniew Biskup Krak.	140.
Wojciech Nivicampianns/	173.	Zophia Lubomirska/	245.
Wojciech y Dominik Dominika- ni Mezennicy/	84.	Zophia Tylicka/	247.
Wojciech Sowinski/	227.	Zygmunt Pierwszy Krol Pol.	172.
Wojciech Horoneus/	232.	Zygmunt August/	177.
		Zygmunt Trzeci Krol Polski/	186.
		Zydzi morduiq niewinnych dziatek/	183.

Koniec Regestru Fortece Duchowney.

A P P R O B A T I O.

Ego M. ALBERTVS DABROWSKI, S.Th. D. & Professor, in Alma Academia Cracou. CANONICVS ad S. FLORIANVM; vitas Beatorum, qui in Regno Poloniae eximia Sanctitate floruerunt, & quorum patrocinio Regnū hoc inuictum conseruatur, (sub titulo FORTECA DVCHOWNA,) attentè vidi, fideliter perlegi, nihilque in ijs deprehendi, quod sanæ doctrinæ, bonis moribus, ac pietati dissonum sit; ideoque vt in lucem prodeant, dignum esse censeo, vt omnes piè legentes solatium & incitamentum ad virtutes atque sanctitatis æmulationem inde sumant.

Imprimatur, ALBERTVS ŁANCVCKI, I.V.D.
CANCELLARIVS SS. OMN. Acad. RECTOR.
m p.

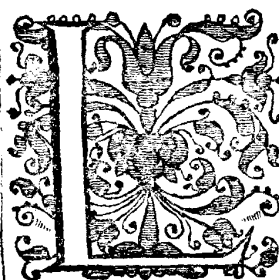
Z Y W O T Y

XIAZAT POLSKICH:

Ktorzy w Białwochwálstwie żyli.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

Lech Xiążę Pierwsze Polskie.

LECH pierwszy Monárcha/ ábo Xiążę Polskie/ przyszedł z Ilirku/ z rodzonym swym Czedem/ około roku 550. po Narodzeniu Syná Bożego do Czech: tam Miasto imieniem Krzem złożył/ gdzie potym brata swego Czechá zostawił/ tu był sie z wojskiem w ten czas/ gdy mu Spiegowie o sferoticy á pustey krajinie powiedzieli; te tedy znalazł/ od swego imienia nazwał: á począwszy od rzeki Odry granice rozszerzał ná wschód słońca/ południe/ y zachód. Pánował szczęśliwie y długo: Miasto y Zamek/ między wielkimi uezorami/ złożył/ kteremu (od wielkości gniazd/ gdzie sie Orle wie biali legli/ ktorych tém wiele widział) imie dal Gniezdo/ á t.raz Gniezno: y dla tegoż zá zámie Kycerstie/ ná choragwiách swych/ Orle Białe^o kazał malowác. Monárcha ten sady w prostocie y sprá-

wiedliwości odprawował/ nie według opisanych praw/ ktorych ná ten czas nie bylo/ ále według zdánia swego/ miłościá ráczey oycowstwa/ ániżeli strogościá Pánstwa/ zniwalaíac poddáných. Poborow y polá wlasne nie miał/ ále mu spólnie zásiewano/ z polá zbierano/ y ze wšytkich wrodzáíow ročných podatek skládano/ (gdýž pienieczy iészce Polacy nie mieli.) Zostáwil po sobie syná jedného imieniem Wyšymirá/ ktorego potomstwo w Polšce trwało przez lat 150. Gdy z nim wiele Pánow w te kraie przyáchálo/ obráli sobie zá herb Orlá také białe/ z otworzystym nosem/ ku gorze wylatáíacego/ ktorego zá kleynot wšywáli: te herby y po dšis dšien v niektorych wídywamy. A Lech sam/ iákoby dlugo żył/ pewności żadney nie mamy. Cromer l. 2. fol. 24. Bielski l. 3. fo. l 233. Herburt l. 1. cap. 2. Papr. l. 1. & Miechouit.

Wyšymir Xiążę Wtore.

WYSZYMIR, syn Lechow/ pánował po śmierci Oycá swego/ ten był Pánem walecznym: á nie máíac dosyć ná swym/ choće mu Ociec zostáwil dosyć šerokie Pánstwo/ morze przebywšy/ z Dunczykami wojne šczęśliwie zwíodl/ ich krolá Sywárdá poráził oraz z wojskiem íego/ y krolestwo sobie Dunczyk podbił syná krolewskiego Jámeryká poímal. Baczac Dunczyk iż byl zwyciezon/ prošíł lástki v Wyšymirá/ postepuac mu hold: Wyšymir iáko swobodne y lástáwe Xiáże/ wczynił wšytko dla niego. Leč Jámeryk z wteżieníá wšedšy onego przymierza dotrzymáć niechciał. O tym

gdý sie

gdy sie dowiedział Wyshymir/ znowu do Dunistey ziemi zwieltiem woyskiem wtargnal/ y strocil pychy Jámerykowe/ á ná zad sie wrócić/ Miasto Gdanst záložyl ná pámíatke wieczna zwyciestwa nád Dunicyki/ ktore osádjil bráncami Dunstimi: tákze y drugie Miasto zbudowal/ ktore názwál od imienia swego Wisimiria, á teraz Wyshmárya zowia/ nád morzem/ potym żywot skonczyl w pókoju. Cromer l. 2. Herburt & Biel. vt supra.

Po Wyshymirzu Interregnum Pierwsze.

CRACVS ábo KROK.

KROK, ábo iáko go lácínskie Kroniki zowia GRACVS: ten w Gnieźnie ná Sermie byl zgodliwie z Polskiego narodu od wshytlich wybrany; byl bowiem w cnótách y dziełách Kycerskich slawny. Poczetek pánowania tego Roku 700. opisania Polsey Historicy/ iże niechętliwie té zwierzchnosc przyal/ lecz przymusony. Ten gdy wedlug obyczajú poganstkey zwierzchnosci byl wtwierdzony/ sprawiedliwie sie y rozstropnie sprawowal. Wshytke máietnosci iego byly przy poczatku rzeki Wisly/ gósie Miasto zacne od swego imienia záložyl y názwál je Krokow/ y Zamek przy nim ná gorze rzezzoney Wawel mocno zbudowal. Herburt l. 1. cap 4 Crom. l. 2. fol. 26. & 27. Bielski l. 7. fol 234. To tedy Miasto wzejml glowa Pánstwa swego Gniezno opuścivshy. Tam w tey gorze Wawel byl Smok wielki y stráshny/ ktory swa páta sinredliwa záražaly zabíjal wiele ludzi/ y požyral: przeto musieli mu dáwac ná káždy dzien koleia obrok po troynu dobytká: A

Krąkus krol widzac w tey mierze ludu swego wielką wtrąte/ rozkazal w wynnatrzonym cielecim/ siarki/ smoly/ y siąetry z ogniem przyprawionym ządac/ á przeciwo to oney iámie zkad wychodził smok polozyć: czego podiawšy sie ieden šwiec/ rzeczony Stuba/ ktory šczesliwie tego wšytkiego dokazal/ y wykonal wedle rozkazania krolewskiego/ tak/ iż smok wyšzrawšy/ á mniemaiac by ciecle samo w sobie iemu ná pokarm bylo polozone/ požarl/ ktore gdy w nim tlało/ pil wode w Wisle áž sie rozpukl y zdech. Bielski l. 3 fol. 234. Krąkus pánowal dlugo šczesliwie/ potym umarl/ y pogrzebiony iest obyčziem pogánškim/ nie dáleko Krąkowi/ gdzie po dziś dzień mogila wysoka iest ná gorze Łąotnie/ blisko Káplice s. Benedykta. Zostawil dwa synow/ Lecha y Krąka/ y córke Wände/ abo iako drudzy chca/ Wende.

Lech II. Xiążę Czwarte.

LECH, syn Krąkusa ábo Grąkusa/ mlodszy/ po śmierci Oycá swego/ z brátoboyštwá ná Páńštwo obrány. Wywiodšy ábowiem Krąkusa/ bráta šáršego/ ná lowy/ potajemnie go zábil/ á do Zamku przyiachawšy/ iakoby ni oczym niewiedzac/ pytal sie o brácie gdzieby sie podzial/ wnet samže rozestal/ y szukac kazal: znależiono zábitego/ nád ktorym on brátoboycá plákal/ zlosc swoie przed ludzmi zákrywaiac; yták ná tego miejsce byl od wšytkich obrány. Ale skoro niešczesliwe brátoboyštwo postrzegli/ zárazem go z Kšieštwá zrzucono/ y ná wygnanie škazano/ gdzie w niešlawie brátoboy-

to boycá wielce pámiety żywota swego doskonał. Her-
burt l. 1 cap. 5. Crom. l. 2. fol 28. Bielski l. 3. fol. 234.

Wándá ábo Wendá Pánná, Xiężná Polka.

WANDA ábo Wendá/ corká Krákusá/ siostrá miá-
nowánych Xiążat Krákusá y Lechá/ od wšytkich
Pánow y Xycerstwá/ ktorzy pámiétali ná wielkie zasłu-
gi Oycá iey/ zgodnie ná Pánstwo przyieta Roku 730.
tey nádziete wšyscy bedac/ że dla iey piekności y rostro-
pności/ mieli dostać madrego y czuynego z przyleglych
kráíow Páná/ coby ich bylo nie chybiło/ gdyby była sa-
má Wándá do tego zezwolilá/ ále niechcac mieć Páná
nád soba/ sámá krolestwem rzadzić wymislilá/ iáwnie
mowiac: że wole bydź Xiążeciém/ niżeli Xiążeca żona.
Chcac tedy mieć sobie Bogi życziwce/ czystość im ślubo-
wálá/ y dla tego wzgárdzilá Rytygerem Xiążeciém Nie-
mieckim/ ktory nie mogac iey mieć sobie w stanie mał-
żeńskim/ lubo posylal drogie kleynoty/ częścia próśba/
częścia teź groźba przymusáiac: náostátek z niccier-
pliwey miłości/ y ze wstydú/ śmierć sobie sam zádal.
Stad rúcięsona Wándá/ sámá teź w rzekę Wisłę (bo-
gom iákoby Pogániskim z siebie czyniac ofiáre) wstó-
czyłá/ obawiaiac sie swych/ żeby iey nie przymusáli zá-
maż íść: y ták swoy żywot Pániętki márnie skonczyłá,
ktore y ciála dostawšy z Wisły/ pochowano ie nád rzeká
Dlubnia/ milá od Krákowá/ goźie Mogilá iest ná iey
grobie do tego času/ ktora gorá przez posrzodek záwše

jest w pol zielona/ á w pol czarna. Herbut I. I. cap. 6.
Crom. I. 2. fol. 28. Bielskil. 2. fol. 234.

Przemysl Xiążę Szoste, aliàs LESZEK PIERWSZY.

PRZEMYSŁ ábo Leszek Pierwszy/ Słotnik/ maż ser-
ca wielkiego/ przez sztukę Kycersta Xiążeciem Pol-
skim został/ ktorego Leskiem/ wdzięcznym y Pola-
kom imieniem dla pámiatki Lecha fundatora ich/ ná-
zwáli. Bo gdy od nieprzyiaciel srodze trapiona y pu-
stoszona byla Polska/ á Polacy oney broniac/ kilkátroć
porázeni/ zkad y serce iuż byli utrácili. Przemysl czlo-
wiek prośty/ zebrawszy nieko żołnierza/ walnego nieprzy-
iacielá w ten sposob podjędł. Wielka liczba sýszakow
y tarcz z mlodey skory drzewá y z inkey máterey náro-
bic kazal/ ktore żołcia á gleyta dla polystkowania nápu-
ściwszy/ prawie przeciwko obozowi ni. przyiacielstiemu
ná samym brzegu lasu/ ná krzaczkach/ chrostách/ y ná
gáleziách w ziemie powrykánych/ w noey powieszal/
ná wschod srodca ie obrociwszy/ tak/ że promienie słoń-
czne blásk z porobionych sýszakow y tarcz/ wizerunek y
podobienstwo woyska wzbroionego zdaleka pátrzącym
czynily. Co gdy zoczyli nieprzyiaciele/ porwardzy sie
nie spráwnie/ czešto zbitego y pierchbiacego malo wa-
zac nieprzyiacielá/ tu onem i lasowi tak ná pewny lup
postoczyli: á iż Polacy tym czásm sýżaké y tarche po-
zdeymowali byli y popaleli/ rozumial nieprzyiaciel iż
vchodza: tamże gdy sie zá nászymi glebicy w las zagná-

li/ názasadzili od Przemysła zakryte przypádli/ y pobici sa. Potym Polacy w ich sie státy y orzże przybrawszy/ do obozu nieprzyacielskiego táchali/ ktorým stroiem záwlasne towarzystwo wdawšy sie/ nánegotowych y nic sie nie obawiaacych/ nagle vderzyli/ y wielka w nich porážka vczynili: náostátek rzecza niespodziana bedac potrwożeni nieprzyiaciele/ pierzchneli/ wšelákich rzeczy dostátkiem y tabor náladowany nášym ná lup zostáwšy/ sami z wielka sromota swa z Polstiey musieli vstápic. Potomkázádnego Przemysla nie zostáwšy/ vmárl Roku 780. Pánował lat 20. Herburt l. 1. cap. 57. Crom. l. 2. fol. 29. & 30. Bielski l. 3. fol. 234.

Lefzek Wtory.

Dla nie pozostálego potomstwa Przemysla Kiazecia/ wielkie niezgody byly/ chcac každý pánowác/ ieden drugiemu przodowác nie dopuscil. Dla czego vchodzac y strzegac sie domowey woyny y niezgody/ táka trudnośc fortunie poruczšyšy/ dzien pewny zawodom byl náznáczony/ y obwolány/ iż koby pierzwszy w zawodách do postanowionego kresu przybiegl/ ten Pánem y Kiazeciem wšyrtkiey Polstiey bydž miał. W tym Lefzek nieiáki/ z Przednieyšych Kieszwa dopinácych sie ieden/ gdy plác zawodny chytrze (w droge piastšyła gwozdzi želázných náštátek wodnego orzechá trzemá grániami záostrzonych nášypawšy/) zepsował/ sam przed wšyrtkimi pobocna á nie zfalžowana sciezka/ gdy drugich konie w biegu obražone vpadaly/ vbižal:

nadro

nádto koniowi swemu obwárowal kopyta żeláznemi kopyrami abo podkowámi/ żeby snac w zawodzie zfałszowányey drogi nie zárwal; gdyż wšytkich inšych konie wedlug zwyczáiu nie kowáne byly. Wšyscy tedy zdumiewáiac sie/ Lešká iákoby od Boga zrzadzonego zgodnie zá Pána obráli/ y witali tegoż Roku 780. Lecž tá zdráda Leškowá nie dlugo sie obíawila: ábowiem dwáy mlodzieney z pospolstwa igryzsko sobie stroiac/ piešo o zakład zawod do slupá náznáczonego między soba poštánowali: y gdy sie obádway poobražali/ jeden nie tak bářzo chromy naprzod do slupá przybił. towářzysze go obaczyl w ziemi zakryte gwoździe/ niechcial mu dac zá wyžrána/ skářželi ná sie przed wrzedem/ gđže sie pokazála zdráda. Bážac to Panowie/ co sobie konie byli poobražali/ žáдали spráwiedliwosci ná krola/ áby znowa o Panstwo zawod czynili/ goyž go pierwy fałšem wygral. Rzecz pospolita kárawšy poimac Lešká/ przekonány byl y konmi rořárgány: á tego co piešo przyšedł napierwy do slupá/ lud wšytek zgodliwie zá Pána przial/ krowem/ áby nináczym do powagi y máiestatu Kšiazeczego nie zchodžilo/ imie odmieniwszy/ Leškíem go názwali. Ten gdy niespodzianie Kšiestwo ná sie przial/ vžyvil šárcanie/ áby byl godnym tak wielkiego máieřatu/ grube w prostym wychowánium obyczáie we wšelkie cnořliwšoráwy y powážne šřanu tak wielkiego odmienil: bo Gářa wowny nieprzyziácioły pogránicžne dostátnie gromil/ á řžesliwie pánniac spráwiedliwosc činil/ choynym byl ná vbogie/ trzeřwy/ pijánym sie brzydžil/ y w inšych cnořách dobrych žywot swoy skončžyl.

Her-

Herburt l. i. cap. 8. Cromer l. 2. fol. 30. Bielski l. 3. fol. 235.

Lefzek III. Xiążę Osme.

NA miejsce Lefkã zmarłego/ syn iego iedyny/ tegoż
 imienia/ rowny Oycu w cnotách/ rowny y w szczę-
 ściu/ nastąpił. Ten z małżonką poslubna iednego synã
 miał Popielã/ ktorego namiestnikiem swym ieszcze za ży-
 wotã obral: á z poloznicami zaś miał 20. synow/ ktorzy
 aby Popielowi poslušni byli/ przysięga ich obowiazal.
 zachodnie y nadmorskie krajiny miedzy nich podzieliwszy/
 Herburt l. i. cap. 9. Crom. l. 2. fol. 32. Bielski l. 3. fol. 235.
 Sarniecki Ann. Pol. l. 5. fol. 195.

Popiel I. Xiążę Dżiewiate.

POPIEL po śmierci Oycã swego Lefkã III. za zgo-
 dnym obrãciem obial Pãnstwo Roku 815. od Dżia-
 dã y Oycã swego daleko byl rozny/ gnušny y boiã-
 zliwy/ stolice przeniost z Katakowã do Gnieznã/ bo sie bal
 nieprzyiaciol Mãrkomanow y Hunnow/ á Gnieznu ie-
 ſzcze nie dufãiac/ vsedl do Krušwice nã Kwiãwy/ nãd
 jezioro Goplo; lat kilka pãnowawšy/ w mlodym ieszcze
 wieku z tego ſwiãtã zſzedl Roku 829. w rozmowách y
 klatwách poſpolitych zwykl byl mãwiãc: Bogday mnie
 myšy zãdly; ktorey klatwy syn iego potym tegoż imie-
 nia Popiel Wtory gãrdlem przyplãcił. Pãnowal lat 14
 Herburt l. i. cap. 10. Crom. l. 2. fol. 34. Bielski l. 3. fol. 235.

Popiel II. Xiążę Dzięsiąte.

O Krá swego Popielá Pierwszego/ syn tegoż imienia Popiel/ pochowawszy/ zá zgodna ráda Senatorów Księstwo ośiadł/ á iż mlodym y nie dorosłym w ten czas bedac/ opieke y rzad nád nim w Rzeczypospolitey Stryiom tego zlecono/ ktorzy przy Bołu Xiążecym wstáwicznie bywali/ sady y rzady wszytkie odprawowali áż dotad/ póki sie rády ich sluchác nie wzbrañial. Bo skoro do lat počal przychodzić/ záraz sie ná rozumie swym sádził/ nápominánia Stryiom swych odrzucał/ od rovných sobie ludzi mlodych rády zásięgal/ ná bankietách y pújánístwie z nimi zásiadał/ ná nierządách/ tańcách/ grách/ zalorách/ noc y trawil: záczym pújánístwa y nierządow pelen bedac do południá sypial: sadow pospolitych y skarg ludzi w bogich zániedbywał: do rzeczy czynienia byl márný/ namniey niedowcipny/ y do Pánowania niesposobny/ áwo zgoła/ iáko oćiec tego byl níkczemny/ ták y on nie miał milości v poddánych/ bo od nich názwany byl Gostek ábo Gostísto. Stryiomie tego z inszymi Pány zniozhsy sie szukáli sposobu/ ktorým nieukroczona rozpustá Xiążeca moglá bydź powáciagniona/ zdáło sie wszytkim áby go ożenić. Ale on ożeniwsy sie z Kyrá Xiężná Niemiecká/ ktora byla wyborney piekności/ zá powodem iey lákomstwą/ goršym y lákomšym sie sztal: Wproci/ godności y wrzedy przedawal: boiac sie tedy by ich z Pánstwą nie wygnáli/ á Stryiá ktorego ná miejsce tego nie obráli/ nápowiła

meżá

meżá żeby sie wczynił chorým/ á w tym áby po Stryiom
posłał/ y wczynił ich opiekunami dziatek swoich. Co gdy
wczynił Popiel/ Stryiowie sie ziechali/ oná im frogá tru-
cízne przyprawila/ á gdy sie rozeyść ná pokoie swe mieli/
kázdemu osobny kubek nálać kázala winá przyprawnego/
prośac/ áby zá zdrowie małżonká iey pili/ który teź
do nich pil swoy trunek/ y tak zá zla ráda Kxy/ lákomey
bialoglowey/ nagle wśyscy oni Stryiowie iego pomár-
li/ zá co od Pána Boga śkarány; bo z żona y z dziećmi od
niezwyczajney wielkości frogich z ciał onych wychodzą-
cych myszy ná Zamku Kruśwyckim požarty zginál.
Herburt l. 1. cap. 11. Crom. l. 2. fol. 36. Bielski l. 3. fol. 235.

Piaśt I. Xiążę Iedenaste.

POzłóśliwym Popielu/ y iego frogim ob Boga śka-
raniu/ ziechali sie Senatorowie Pána y Kzadzce so-
bie obierac do Kruśwyce: że potomstwa przesłego
Popielá nie bylo/ bo ich myszy cudownie ziadly/ obrali
sobie zá Pána iednego Mieszczániná imieniem Piaśtá/
rzemieślá kolodzieyckiego/ syná Koszyśká nieiákiego.
Pod tenże czas ziazdu tak wálnego/ sprawował Piaśt sy-
nowi swemu Semowitowi/ z Kzepyckiey zrodzonemu/
míanowiny wedle obyčáiu pogániskiego/ Panow wśy-
tkich/ y kto tylko do niego w dom przyszedl/ dosyc choy-
nie częstował/ á ná niczym nie zchodzilo/ bo mu Pan
Bog wśytkiego przysparzal zá błogosláwienstwem
dwóch Swierych Pielgrzymow/ Páwla y Jana Miesz-
czennikow (którzy potym w Kzymie korona m. czen-

sta odnieśli za czasu Agapita Papieża/ Tycyusa Wtorego) których w domu miał. Był Piast wszytkiey Rzeczypospolitey bázro pożyteczny/ iáko ten/ ktorego sam Bog ná Pánstwo przezyrzał: do tego był człowiek prosty/ sprawiedliwy/ ludzki/ iálmużnik: ktorego cne Potomstwo áż do Kázimierza Wtorego/ názwiskiem Wielkiego/ pánowało w Polsce. A sam madrze y lástkawie krolowawşy lat 50. w pozney práwie stárości żywota swego dokonal/ wieku swego 120. doszedşy/ y Semowitá syná zostáwiwşy. Herburt l. 1. cap. 12. Crom. l. 2. fol. 37. Bielski l. 3. fol. 236.

Semowit I. Xiążę XII.

Syn iedyny Piastow Semowit po śmierci Oycá swego zá zgodnym zdaniem wszytkich Księstwo Polskie osiadł/ Roku 866. ktorego Ociec miásto siebie bez dac stárym ná woyny wysyłał/ wezáfow mu záżywác nie dopuścił. Człowiek to był ochotny/ y w rzeczách Rycerskich biegły/ gorący/ żimnu/ trudem/ głodom/ y wszytkim niewezáfom przywykły. Hunnom y Márkománom włości swe przez Przodki utrácone/ odial: nieprzyiaciele z gránic wygnal/ Węgry/ Czechy/ Kásuby/ y inne przymusił do dawánia trybutow: Prusakom dzierżawę/ Polakom niegdy odiete/ woyna odebrał. Pomorzány y Słowianý wkrócił. Zostáwił po sobie syná młodziuchnego imieniem Leská. á potym Roku 32. pánowania swego z swiátá wstąpił. Herburt l. 1. cap. 14. Cromer l. 2. fol. 39. Bielski l. 3. fol. 236.

Lefzek IV. Xiążę XIII.

Syn Semomitow Lefzek Czwarty/ młody Pan/ ale dla dobrych spraw Oycá iego/ zgodnie od wszytkich obrány ná Księstwo/ Roku 902. ktoremu Opiekunow y Rządzcow kilku stáršych przydali aż do prawego baczenia. ale gdy w iego młodych leciech baczyli go Oycowškich cnót y obyczáíow násládownác/ dali mu moc ná wszytko. Zostáwiwšy syná/ y woyny ná przeciwo Słowákóm/ Pomoržánóm y Kásubóm/ od Semomitá podniesione/ nie skonczywšy/ vmárl. Herbut l. 1. cap. 15. Crom. lib. 2. fol. 39. Bielski l. 3 fol. 236.

Semomyśl I. Xiążę XIV.

SEMOMYŚL po śmierci Oycá swego/ ná Księstwo Polskie nástepnie Roku 921. Pan dobry/ miękki/ lástáwy/ šczodroblivy y spokóyny: cnót oycowškich y Dziádowškich obyczáíow násládowník/ ale nie waleczny. Ten nárzekał ná swoje žone/ że z nia nie mogli mieć potomštwá. A gdy mu sie nierychlo vrodził syn/ ale ślepy/ po málym zákušeniú rádošci/ wiekšego žalu záżywał. Lecž gdy potym šiodmego roku pogánškim obyczáíem ono dziecie podstrzygano/ y Mieczysłáwem miánowano: dziecie bez lekarštw y wšelákíey pomocy ludžkíey dobrowolnie przeyšrżalo: žkad wszyscy sie dziwowali y rádownáli/ á z cudu takiego wšelkich krotofil zážywáli. Ociec potym stáral sie v Wiešczkow/ áby mu

powiedzieli przyczyne wrodzenia ślepego/ y przyezrzenia iego. Wieścżkowie ináczey mu spráwy dáć nieumieli áni mogli/ tylko te/ że zá iego Pánowania Polstká oświecona bedzie: stárał sie tedy o to Oćiec/ áby ono dziecie iáko nappocżciwiey y nazyacniey wychowane bylo: y tak mu Pan Bog dla iego dobrych spraw zdarzył/ że doczekał lat zupełnych syná swego. Umárl potym Semo: myslaw w stárości Roku 964. pochowany w Gnieznie obyczáiem Pogánstkim: Pánował lat 44. Herburt l. 1. cap. 16. Crom. l. 2 fol. 40. Bielski l. 3. fol. 236.

ROZDZIAŁ WTORY.

O tym Monárfe, zá ktorego Wiára święta wprowadzona iest do Polskicy: y o Błogosławionych Polakách zá tego wieku 965.

Mieczysław I. ábo Mieszko, Xiążę Piętnaste.

MIECZYŚLAW, ábo Mieszko/ po śmierci Dycá swego/ iednostáynie obrány ná Pánstwo: iednak co sobie túszyli o nim/ w tym sie omyleli/ bo byl Pan spokoiny. Miał żon siedm wedlug zwyczáiu Pogánstiego/ z ktoremu nie miał żadnego potomstwa. Byli ná Dworze iego Polacy/ ktorzy w cudzych kráiách bywáiac Wiáry sie Chrześciánstkiey náuczzyli/ y wedlug nieżyli. Byli tedy w Polscze ci świeci/ Methodyus y Cyrillus/ tego czasu Xiąże tákże ku temu wiedli/ áby y on/

iáko y

iako y inſze Kiazeta/ y Pánowie poſtronni/ Wiare ſwie-
 ta przyiał/ á poznal Chrystuſa/ Odkupiciela ſwego/ obie-
 cuiac mu zá to od niego wſelkie ſzczéſcie/ y potomká.
 Slucháiac tego Mieczyſlaw/ wſytko wczynil wedlug
 ich rády/ potym wkrótce ichze wypráwil do Boleſława
 Kiazecia Czeſkiego/ zádáiac go o corké Dabrowkú w ſtan
 malženſki. Boleſlaw Kiazé Czeſkie/ nie dawno Chrze-
 ſcíaninem zoſtawſzy/ y ledwie byl w Wierze ſwietey
 wtwierdzony/ corki ſwey Mieczyſławowi w ſtan mal-
 ženſki dáć niechcial/ icſliby prawdziwey Wiary Chrze-
 ſcíanſkiey nie przyiał: zá co Poſtowie ſlubili/ iſ to wczy-
 nić miał/ Boleſlaw nie odmowil: á gdy one Pánne do
 Gniezna przywieziono/ záraz Mieczyſlaw Chrzeſt ſ.
 przyiał/ y weſele ſpráwil Roku 966: niektórych Cze-
 chow choynie wdárowawſzy po weſelu odpráwil/ á nie-
 ktorych ná poſługách ſwych y malzonki ſwoiey przy ſobie
 zátrzymal: Z wielka tedy pilnoſcia z malzonka ſwa
 Wiare ſwiate Chrzeſcíanſka rozmnažal/ koſciolow 9.
 zbudowal/ wprzod bogáto nádawſzy/ Arcybiskupámi
 dwa koſcioly/ á ſiedm Biskupámi/ Káplánámi przyklá-
 dnymi/ y ſwiatobliwoſci wielkiey pełnymi/ oſádził/ zá
 pozwoleniem Janá XIII. Papiežá: przez Egiydiuſá
 Kárdynała/ Biskupa Tuſkulánſkiego/ pierwſzego Lega-
 tá do Polſkiey. Zmurowal tedy ten Monárchá napier-
 wſzy koſciol w Gnieźnie pod tytułem Pánny Máryey/
 Mátki Božey Wniebowzięcia/ przy ktorym zoſtawil
 pierwſzego Arcybiskupa Wilibálda: drugi w Kráko-
 wie pod tytułem ſwietego Wácláwa/ nowego ná ten
 czás ſwietego Meczenniká/ od ſioſtry žony Dabrowki

zrodzonego/ ktorego potym Polacy zá Pátroná sobie
wzięli/ zostáwil przy tym Arcybiskupá Prochorá: we
Wrocławiu pod tytułem świętego Janá Krzciciela/ przy
tym zostáwil Biskupá Godscyda: w Poznaniu pod ty-
tułem ss. Piótrá y Páwla/ Apostolow/ przy tym byl Bi-
skupem pierwszym Jordanus: w Kruszwicy (á ten
teraz jest Wrocławskim) pod tytułem Pánný Naswiate-
lsey/ przy tym byl pierwszym Biskupem Lucidus: w Plo-
cku pod tytułem świętego Zygmunta/ Krolá y Meczenn-
nika/ przy nim byl pierwszy Biskup Agielotus: w Chel-
mie pod tytułem świętego Krzyża/ zostáwil przy tym
pierwszego Biskupá Oktáwianá: w Kámiennu. pod ty-
tułem świętego Janá Krzciciela/ przy tym pierwszego
Biskupá Juliana. Náostátek kósciol Lubuski zmuro-
wał/ przy nim zostáwil Biskupem Hiacynthá. Miáno-
wane te zbudowane kóscioły/ dziesięcinámi y ochedo-
stwem kóscielnym y bogácił/ porzadek w nich z przyczy-
nieniem naboženstwa wczynil/ Kánonikow/ Kóplánow
do služby Bozey y inszych prac kóscielnych duchownych
zásiagal z Czech ná rozmnozenie y opowiadanie Wiáry
świétey.

Drodzil mu sie potym syn z Dabrowki w Roku 967.
ktoremu imie kazal dáć Dziádá iego Bolesláv: á skoro
podrost/ sam Ociec zá żywotá swego žone mu zjednal
corkę Ksiażecia Węgierstiego Jesse. Umárlá Dabro-
wka Roku 977. Páni swiatobliwych y wielkich cnót:
tá nigdy glowy swoiey nie pokrýwála/ záwsze w wiencu
lecie y žmie chodžila. Pánował Mieczyslaw lat 35. w
pokoju: z Włodzimierzem Ksiażeciem Ruskim/ ktory

náiež-

naieźdzał Pánstwa tego/ potrzeby wojenne miewał z różnym szczęściem. Umiał po śmierci Matzonki swey Roku P. 999. gdy sie mu już był Wnuk urodził Mieczysław/ pochowany w Poznaniu.

Zá tego wielkich cnot Monárchy mieli Polacy zwyczaj taki/ iż gdy przy Mszy s. Káptan czytał Ewangelia/ dobywali mieczow do pul z pochew/ tym się oświadcżając/ że Ewangeliey swietey y Wiary Chrystusowey do gardi swych bronieć chcą/ wkładali je potym w pochwy gdy Ewangelia swieta stoncżono/ odpowiadając: Gloria tibi Domine: iáby to długo w Polsce trwało/ o tym Długosł w Kronice swey świadczy.

Zywot Swietych Merodyusá y Cyrilla.

ZA Pánowania Mieczysława Xiążęcia/ y Monárchy Polskiego/ Merodyusá y Cyrillus/ Biskupi/ y Wyznawcy/ rodu Senatorskiego/ z Konstantynopola przyszli do Polskiej/ wielkie staranie y piecza o ludzích narodu Czeskiego/ Polskiego/ á porym y Ruskiego mając/ onym Ewangelia swieta y Chrystusa Pána przepowiadali/ do Wiary ich prawdziwey/ pogańska im bzydzac/ przywodzili/ y z pascięli Czartowskiej wyrwali. Wielce się starali o dusze narodu Polskiego/ dla tegoż vprosilí to sobie v Oycá swietego/ Mikoláia Pierwszego Papieżá/ aby Msza swieta przyrodzonym ięzykiem Słowiańskim odprawowali/ y inше obrzedy duchowne/ dla nowych Chrystian: A bedac wielkiej zasługi v Pána Boga/ dał im też Pan Bóg wiecżna zapláte w królestwie swoim/ y korona zasłużona wzięć Cyrilla w Rzymie/ á Merodyusá w Czechách/ krózy ducha swego czystego Pánu Bogu w tychże krájách oddali. Tászy Polacy bedac wdzięczni tego swieto ich swięca dnia 9. Márcá. Długosł ad Annum 869. Martinus Polonus Archiepisc: Gnesnem: in supputatione temporum. Cromer l. 3.

Zywot y Meczenstwo pobożnych, Borysá y Chleba,
Książat Ruskich.

Borys (á ná Krzcie świętym Roman) Włodzimierzá Sweto-
sławowicá/ (á ná Krzcie świętym Bázylego/) Książcá wšy-
tkiej Rusi/ syn/ y Książe Kostowski/ ktoremu to Kásestwo Oćiec
Włodzimierz Bázyl dal y wydziejczyl/ tak/ iáko y inšych synow
dziejści: lež zardrość pánowánia y złość Swátopelká/ brátá stá-
ršego/ ná nabožnego/ y w ničym niewinnego Borysá Romaná/ ná-
stąpił/ ktorego Borys Roman/ iáko Oycá/ tak brátá rodzonego y
stáršego/ w wielkiej wšćiwostí miał/ y onegož pánował. Swát-
pelt bynamniey ná to respektu nie máiac/ zesłał swych boiárow ná
Borysá Romaná/ áby go iáko nástátecznišym y skrytym spo-
sobem zabili. Tego/ gdy znaleźli locrowie pod namiórem (bo w ten
čas z wojny Pieczygnikow iáchal) w dzień sobotni/ gdy Kápláni
przed nim Ktespor odpráwiali/ sam sie tež Borys Roman/ padšy
ná obliče swe Pánu Bogu modlił: á w tym dádba mu znać/ iž sie
žolnierze Swátopelkowi przyblížáa do namióru/ chce go zabić. To
gdy Borys Roman wšlyšal/ záčáł spiewáć Psalm: *Pánie, czemu
się rozmnożyli nepřzyáciele moi: y oči swe ná Obraz Chrystusa Pá-
ná obróciwšy/ počáł serdecžnie pláć; tož Duchowni iego/ y slu-
dzy stwoženi/ czynili: w tym oprawcy Swátopelkowi z miečmi/
z wločžniámi/ y z kopijámi przyšli/ á Borysá Romaná modlacedo
sie siekli y przebijáli; flugá iego Geor Wegrzyn broniac go/ padł
nan/ ale y tego kopijá przebodli: Borys Roman iestže máiac du-
chá w sobie/ prosił z wielkž pokora zaboycow/ áby mu sie dopuščili
przez mála chwile modlić: á weyřzawšy w niebo z pláčžem west-
chnął y modlił sie; y zás poyřzawšy pokornie ná swych zaboycow/
rzekł do nich: Bráćia namilši/ czyníte co wam rozkazano/ á niech
bedžie pokoy Pánu Brátu moiemu/ y wam bráćia mili; á oni zaraz
serce iego kopijámi przebili/ y głowe wćieli/ á tak ducha swego Pá-
nu Bogu oddal/ Roku 1004. dnia 24. Lipcá. Pogrzebiony
w Wyšogrodžie w Cerkwi świętego Wásilá. *Cromer, Strykowski,*
*fol. 166. l. 5. cap. 1.**

A mało máiac ná tym/ niezbożny brátoboycá Swátopelk/ wy-
 stał postá swego do Muromu/ do brátá mlodseǵ Chlebá/ ná Krzcie
 swietym Dawida/ áby przyjezdzał predko bez odwołki/ przykáz-
 zując mu Dycowskim imieniem y powiádaiac/ że Oćiec iest bárzo
 chory: wwierzył z sęzyrości serca swego Chleb Dawid/ Xisze Mu-
 romskie/ zdrábliwym słowom Swátopelkowym/ y záraz w málym
 poćcie do Dycá Włodzimierzá Swerostáwowicá/ do Břjowá sie
 puścił/ á Swátopelk po nim spiegowal/ zboycow námowionych
 máiac/ ktorzy onego w Sniátyniu/ w dzień Swiety ná modlitwie be-
 dacego/ zábili/ á ciáło wstawy w miejscu pustym między drzewami
 zákryli. Ale Pan Bog nigdy swoich wiernych nie opuścá; bo lu-
 dzie przechodzác wedle tego miejsca/ gdzie ciáło zákryte byto/ często
 króc świece gorátace nád ona mogiela widywáli/ y głosy Anyel-
 skie spiewátace slyšeli. *Idem qui supra, Strykowski fol. 168.*

Swátopelk bezbożny/ śmierć brzydka zdechł/ bo Kronika-
 rze Rusy twierdzą/ że go w Czechách wćiekáiacego y blańciącego sie
 ziemiá żywo požárli: tak Pan Bog karze brátoboycow.

Olchá ábo Helená po Krzcie swietym.

Tę Helenę Rusá swieto świeci dná II. Lipcá/ ktora márne
 poganstie zabobony/ y ich wíare przekleta opuścixsy/ do Kon-
 stántynopola záciáhála/ áby sie tam Wiary swietey y prawdziwey
 náuczyła/ ktora tamże sam Cesarz Greccki/ imieniem Jan Zawistá/
 Wiary prawdziwey wézył/ y był iey Dycem krzesnym/ á Pátryarchá
 támeżny sam iey Chrystá swiety bał/ y imie Helena: Błogosławil
 iey też mowiac: Błogosławioná ty między niewiástami Rusiemi/
 ábowiemci báda Błogosławic synowie Rusy w poslednim rozbáiu
 synow twóich: á tak przez te Helene Wiará swietá w Rusi rozmmo-
 żona y przyjeta iest/ ábowiem wšytkich swych pobbáných náucála.
 Tak przez wiece lat w pobożności żyta/ pobożnie też spończyła dni
 swoje/ y w Břjowie pogrzebiona. Włodzimierz Wnuł iey okrzci-
 wósy sie/ Eosci iey zá swiete z ziemié podniósł/ á Pátryarchá Kon-
 stántynopolski między swe Swietc policzył. *Idem Strykowski.*

Zywot świętego Andrzeia Zorawka.

Andrzej Zorawek albo Zeorárdus / rodem z Małey Polski / z miá-
 stecká nazwanego Opátow / z rodzicom pobożnych / Oycá Má-
 ká / Mátki Jágnieški zrodzony / ten będąc z początku rozkrzewienia
 w Polsce / Páná Boga wš: chmogacego y wiary Kátholickiey mi-
 losnikiem / wżniem świętego Bárnáby Polaká / šedł do klasztoru
 nazwanego. Sobor / zakonu świętego Benedykta / ná Dunátem /
 nie dáleko Nitry miáštá w Węgrzech / tam wšlawšy hábit święty
 zakonny / z rak Filippá Opátá / cšleká w cnotách doskonałego / dżiwnie
 był wstrzemięšliwy. Ten wkrótce zá dozwozeniem Opátá swego
 šedł ná pušę / Roku 965. góšie sie we dnie y w nocy Pánu Bo-
 gu modlił / á co cšásu zbywáło od modlitw / ná ręczney robocie tra-
 wil. Czwarteg dnia polármu wzywał / á Post Wielki cšterdziešá Wo-
 škich orzechow odpiáwował. Po pracy zás dżienney takie bylo teŕ ob-
 poczywanie nocne / iŕ miał pien jeden trzćina mocna zóštrzony / góšie
 ná nim siedzac odpoczywał w nocy / á teak sie troše cška drzymiac ná
 ktora strone przechylił / tráfił ná trzćina oštra / y ná niey sie zrániwšy
 musiał sie obudzić / do tego obreč sobie drewnána wężnił / do ktorey
 po stronách cštery kámienie przywiazal / y rak w niey siedzac spíal /
 gdy sie zdżymal / á głowá sie pochylilá / kámien w nie wderzal / y sen
 odpadzał. Raz wšlawšy šiekiera ná pušę dáleko zášedł drzewá
 sobie ku robocie flusnego sukáiac / tam wielkiem y šćištem pošęze-
 nie moryšpuziac cšáło swoje / omdlal / y takó umárlý ležal / przyšedł
 Anyol Páński do niego / ktory go ná iákis woz wlozyl / y do Chástupki
 iego zámiozł / z ktorey mdlošci powšlawšy / Pánu Bogu dšielo-
 wal zá miłosierdzie iego święte. Był wšlawoženie ná modlitwie go-
 racy / á cšásu spániem tráćie niechćial / tylko ná pracy y cšzynošci /
 káncuch zelazny ná gołym čiele nošil / ktory áž do košci cšáło przery-
 wal / ten po šmierci ná tego čiele znalešiono iuz škora zárošly. Cudá-
 mi wielkimi po šmierci šynic. W Nitry Miešcie jeden zbrodniš
 był zdány ná šmierć / y obiešony / á po chwili gdy ludšie odesli takó
 umárlého / przyšedł zdrowý do Opátá Filippá powádáiac mu / takó
 zá przyžyna świętego Jędrzeia Zorawka / z miłosierdžia Božego wy-
 bawiony był. Miałem go powáda w sercu y w wšciech / prošac go